

SUOJELUS-
KUNTALAISIA

kuvattuna ennen sotia. Yhdellä miehistä on suojeluskuntien kehittämä tarkka-ampujakivääri. Sotaväki laiminlöi tarkka-ampujatoiminnan, ja niinpä talvisodan tarkka-ampujatoiminta jäi suojeluskuntalaisten varaan.

JAAKKO PUUPPEA

seksi päätti Päämaja asentaa tähtäimet m/39-kivääreihin. Näin syntyi tarkka-ampujakivääri m/39 PH.

Edes välttävää optisia tähtäimiä ei siis saatu asevoimille koko sodan aikana riittävää määrää. Millä välineillä sitten toimittiin? Suomalaiset tarkka-ampujat näyttävät toimineen pääasiassa yksi kertaa suurentavan optiikan varassa. Eli paljas silmä sai hoitaa tähtäysten ja varsinaisen ampumatoiminnan.

Käytetty taktiikka ei ole välttämättä huono tietyissä tilanteissa.

LUMIPUKUINEN

taistelija tarkka-ampujakiväärin m/39-43 kanssa edustaa kuvaa parhaiten varustetuista tarkka-ampujista viimeisenä sotatalvena.

Aikansa optiikka oli usein herkkä menettämään kohdistuksensa – ainakin huono sellainen. Sen käyttö vaati runsasta harjoittelua, jota ei usein ollut saatavilla kouluttajapulan vuoksi eli toisin sanoen osaamisen puuttuessa. Pakkasessa pyrki optiikka usein myös huurtumaan. Lisäksi ampuja muodosti korkeamman profiilin kurottaessaan korkeille jaloille asennettuun tähtäimeen. Kyse oli vain muutamasta sentistä, mutta sillä saattoi olla ratkaiseva merkitys, varsinkin toimittaessa lyhyemmiltä etäisyyksiltä. Lisäksi auringon valo saattoi heijastua lasilinsseistä paljastaen tarkka-ampujan tuliaseman välittömästi. Muun muassa **Simo Häyhä** pidättäytyi kiikaritähntäimen käytöstä muun muassa edellä mainituista syistä. Myöhemmin opittiin tekemään pahvista linssin eteen suoja pienellä tähystysreiällä heijastusten vähentämiseksi.

Hyvä optiikka ja panostus koulutukseen jo ennen sotia muuallakin kuin suojeluskunnissa olisi tuonut merkittävän tehonlisäyksen tarkka-ammuntaan, muun muassa maalin havaitsemisen helpottumisen ja pidentyneiden ampumatkojen muodossa.

TEKSTI: HEIKKI JOUNELA

Mitä sota opetti? Ovatko opit yhä muistissa?

TARKAT TAPPAJAT

Tarkka-ampujatoimintaa ei tunnettu sotaväen taktiikassa jouduttaessa talvisotaan. Talvisodassa vain osa niistä harvoista, jotka olivat saaneet tarkka-ampujakoulutusta suojeluskunnissa, pääsi käyttämään tarkka-ampujataitojaan. Lisäksi jotkin yksittäiset upseerit, aliupseerit ja sotilaat toimivat tarkka-ampujina virallisen organisaatorakenteen ulkopuolella, lähinnä miesten omakohtaisen tai kenttäkomentajien oma-aloitteisuuden ansiosta. Syy organisaatorakenteen ulkopuolella toimimiseen oli yksinkertainen: tarkka-ampujat eivät kuuluneet Puolustusvoimiemme määrävahvuuksiin, eikä vakinaisessa väessä näin ollen ollut kehitetty minkäänlaista tarkka-ampujataktiikkaakaan.

Tarkka-ampujia sijoitettiin suomalaisiin määrävahvuusluetteloihin vasta lokakuussa 1942. Määrävahvuudessa jalkaväkirykmentissä piti olla jatkossa 156 tarkka-ampujaa, yksi jokaisessa kivääriryhmässä! Näin ainakin paperilla.

Asemasotavaiheen alettua vuoden vaihteessa 1941-1942 venäläiset alkoivat käyttää runsaasti tarkka-ampujia suomalaisia vastaan.

Tilanne oli kestävä: vastapuolen tarkka-ampujat aiheuttivat paljon tappioita niihin tottumattomille suomalaisjoukoille, ja oma tarkka-ampujatoiminta oli vasta aivan lapsen kengissä. Tämä tarkoitti muun muassa vastatarkka-ampujatoiminnan puuttumista – onhan tarkka-ampujan pahin vihollinen usein toinen tarkka-ampuja. Hän tietää, mistä etsiä vihollista, tuntee mahdollisesti taktiikan sekä pystyy havaitsemaan hänet optiikallaan tappavaa laukausta varten. >

■ Talvisodan tarkka-ampuja, suojeluskuntalainen Simo Häyhä (1905-2002) Kollaalla 17.2.1940, kuvattuna palkintokiväärin luovuttamisen jälkeen. Talvisodassa osoitetut taidot luotiin jo rauhan aikana jatkuvalla ja tasokkaalla suojeluskuntien tarjoamalla koulutuksella ja tietyksi omaehtoisella harjoittelulla. Häyhä tuhosi kiväärillään 542 neuvostosotilasta talvisodan aikana. Suorituksen arvoa nostaa se, että hän teki ennätystuloksen alle sadassa vuorokaudessa. Häyhä haavoittui vakavasti kasvoihin sodan lopulla eikä osallistunut enää jatkosotaan. Hän kuoli Haminassa veljeskodissa 96-vuotiaana.

